

stupně, ačkoli si jich nevíšmají všichni autoři ve stejnou dobu, přesto lze tvrdit, že se ve středoevropském prostoru objevují v přibližně shodnou dobu a v situaci, kdy senzitivní jedinci mezi spisovateli zachycují signály, jež ostatní začnou vnímat o něco později.“ Multikulturalita jako problém nového znění kulturních tradic se tak zrcadlí v neotřelých souvislostech, které zpětně přinášejí celému výboru jedinečnou syntézu potvrzující platnost zvolených východisek výzkumu i nabízených spojení.

P. KLEIN, S. KORYČANKOVÁ

* Brno, MU 2004, 203 s.

Dorovský, Ivan (ed.): Historik Josef Kolečka*

Osmdesáté narozeniny mezinárodně uznávaného historika profesora Josefa Kolečky daly podnět k uspořádání jednodenního vědeckého zasedání, které zhodnotilo Kolečkův přínos pro rozvoj historické vědy. Organizátorka akce Společnost přátel jižních Slovanů na zasedání, které se konalo 4. března 2004 v Brně, pozvala historiky z akademických ústavů a vysokých škol. Přednesené referáty se staly spolu s Kolečkovou bibliografií z let 1985 – 1998 a jeho studií o Michailu Alexandroviči Bakuninovi součástí sborníku *Historik Josef Kolečka*.

Prof. F. Hejl ve svém referátu přiblížil dobu po roce 1945, kdy spolu s J. Kolečkou studoval na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Byla to doba, kdy se obor historie musel vyrovnávat se ztrátami, které mu způsobil nacistický režim. Popraven byl prof. V. Groh, v Mauthausenu zemřel prof. J. Tvrdý. Upozornil na zvýšený zájem tehdejších studentů o slovanské dějiny, kterou posílila i smlouva o kulturní spolupráci uzavřená mezi Československem a slovanskými státy střední a jihovýchodní Evropy. Díky této smlouvě, obsahující ustanovení o poskytování studentských stipendií, byl Kolečkovi umožněn studijní pobyt v Polsku, kde studoval dějiny Slezska a jeho úlohu v československo-polských vztazích v 16. a 17. století. Slovanským dějinám se Koleč-

ka věnovat už neprestal. Těžištěm jeho vědecké práce se stala národnostní problematika zemí střední a jihovýchodní Evropy v 19. století, zejména habsburské monarchie. Prof. Hejl si rovněž všímá Kolečkových organizačních schopností při působení v pobožce Historického ústavu Československé akademie věd, ve funkci proděkana i jako člena bilaterálních historických komisí. Kromě odborných znalostí oceňuje i Kolečkovu lidskost, kolegiálnost, které na místě jeho působení vytvářely prostředí tvůrčí spolupráce a vzájemné úcty.

Dr. L. Hladký a prof. I. Dorovský se zaměřili na problematiku jižních Slovanů, které se Kolečka věnoval v některých svých dílech. V nich se Kolečkovi mimo jiné podařilo zachytit genezi názorů představitelů evropské levice k balkánským Slovanům. Ve studii *Balkánská otázka 1908-1914. Mezinárodní socialistické hnutí o mladoturcké revoluci a o balkánských válkách* po důkladném rozboru diskusí představitelů socialistických stran a dalšího pramenného materiálu dokázal vytvořit komplexní pohled na uvedenou problematiku. Pomocí podrobné analýzy a intuice historika nám odkryl i skryté zájmy a aspirace evropských mocností angažujících se na Balkáně.

Prof. M. Danilák a dr. M. Šesták se zabývali Kolečkovými díly, která zachycovala revoluční roky 1848-1849 v Rakousku. Kolečka na tyto roky nahlížel z hlediska národnostní problematiky, hledal její ideové, politické a sociální kořeny. Průběh událostí sledoval ve dvou rovinách: v rovině celostátní, ve které líčil události s dopadem na existující národní hnutí, a v rovině programu jednotlivých národních hnutí s jejich vzájemnými vztahy.

Dr. V. Šťastný sledoval Kolečkův zájem o polskou historii, jehož počátky můžeme nalézt v jeho stipendijním pobytu na univerzitě v Krakově. Následovala série recenzí, článků, příspěvků a studií, všiml si polské problematiky i v rozsáhlejších monografiích. Ocenil Kolečkovo nazírání polského prostředí v širších souvislostech a postižení úlohy polského elementu v obecném vývoji.

Prof. J. Válka se soustředil na Kolečkovu monografii *Národy habsburské monarchie v revoluci 1848-1849*. Upozornil na fakto-

grafické, pro Kolejku typické, uchopení tématu, které dává jeho pracím trvalou hodnotu. Uvedené dílo zařadil k vrcholům Kolejkovy tvorby a zároveň k tomu nejlepšímu, co bylo o „jaru národů“ u nás napsáno.

Ve studii *Michail Alexandrovič Bakunin* máme možnost přímo poznat Kolejkův styl práce, kdy na pozadí historických událostí sleduje formování Bakuninova myšlení a pokouší se osvětlit příčiny jeho jednání. Kolejka nás provádí jednotlivými etapami Bakuninova života. Nejprve nám představil obraz Bakunina intelektuála, který opustil důstojnickou školu, aby se stal učitelem matematiky. Zájem o německou filozofii ho přivedl až do Berlína, kde se od teoretické spekulativní filozofie obrátil k praxi politiky. Bakunina nadchla myšlenka svobody, věřil, že zavedení demokracie způsobí obrát světového řádu. Cestu pro jeho uskutečnění spatřoval v revoluci, povstání proti utlačovatelům svobody. Bouřlivé revoluční roky 1848-1849 přivítal Bakunin s nadšením. Zasadil se o rozšíření revoluce až do samotného Ruska, které se mělo stát federativní demokratickou republikou. Po svém útěku ze sibiřského vyhnanství se dále angažoval v boji za svobodu a nezávislost všech Slovanů a vytvoření všeslovanské federace. Neúspěch polského povstání Bakunina dovedl až k vyhraněné anarchistické ideologii, jejímž cílem bylo zničení stávajících náboženských, politických, hospodářských a sociálních institucí a nastolení svobodného celosvětového společenství. Snahy o vytvoření vlastní organizace, která by fungovala jako součást I. internacionály, vedly nakonec až ke vzniku anarchistické Internacionály. Do jejího čela se však Bakunin už nepostavil a oficiálně ohlásil odchod z politiky. Kolejka v jeho prohlášení spatřuje taktický manévr, který měl zakrýt jeho konspirativní činnost pro připravované povstání v Itálii. Pokus o povstání ovšem skončil fiaskem a Bakuninova spolupráce s italskými revolucionáři byla ukončena. Po dvou letech Bakunin umírá. Kolejka nezakrývá, že se na „titána revoluce“ můžeme dívat i z jiného úhlu pohledu, totiž jako na člověka, který je stále lačný, plný chuti k jídlu a pití, jako na člověka, který neplní své sliby, utráčí a nesplácí dluhy. Kolejka nezapomíná ani

na pozornost, kterou Bakunin věnoval Čechům jako jednomu z nejvíce velkolepých slovanských národů, v nichž proudí husitská krev.

Sborník je důstojným posouzením dosavadní vědecké činnosti prof. Kolejky. Zájemcům o jeho práce je zároveň jakýmsi průvodcem po historické problematice, kterou se zabývá ve svém rozsáhlém díle.

R. ŠTERBA

* Brno, MU 2004, 110 s.

Aleš Sekot: Sociologie v kostce*

Ačkoli kniha Aleše Sekota evokuje středoškolské učebnice se stejným názvem, obsahuje mnohem více než jen informace o nejobecnějších sociologických pojmech. Kromě toho je totiž „nabita“ aktuálními problémy, které dále rozvíjí.

Kniha má 6 kapitol nazvaných Společnost a kultura, Masová komunikace: informace a média, Společenská subkultura, Sociální nerovnosti, Multikulturní a občanská společnost, Tradiční společenské instituce.

Nechceme se zabývat přesným popisem jednotlivých kapitol, protože jde z velké části o vymezení a osvětlení základních sociologických kategorií v kontextu aktuálních společenských problémů, zvýšenou pozornost si zaslouží spíše ilustrace základních sociologických témat na pozadí současného vývoje společnosti.

V první kapitole zabývající se kulturou je např. řeč o socializačních procesech – zde s ohledem na specializaci autora aplikováno na scénu sportu. Autor si klade otázky, co přivádí děti a mládež k zájmu o sport, zejména organizovaný výkonnostní sport, co taková účast dětem přináší. Zabývá se i rolí příslušnosti k pohlaví ve vztahu ke sportu. Profesionální sport podle něho mnohem více posiluje vítězství než radost z pohybu (jak je tomu u sportu nevykonnostního). Sekot vymezuje tři faktory socializace sportem, a to možnostmi a mezemi aktivní účasti, podporou okolí a přijetím úlohy potencionálního účastníka organizovaných forem sportu. Sport má